

Aan:

Tweede Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In afschrift aan:

De heer dr. E.E.W. Bruins, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Mevrouw drs. M.L.J. Paul, staatssecretaris Funderend Onderwijs en Emancipatie

15 november 2024

Betreft: G4 inbreng begroting ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2025

Geachte leden van de commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

In de week van 25 november debatteert u over de begroting van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2025. De onderwijsbegroting wordt gekenmerkt door forse bezuinigingen. Dit terwijl het onderwijs al jarenlang kampt met een ernstig lerarentekort, dalende prestaties op het gebied van basisvaardigheden en de problematische doorwerking van kansenongelijkheid in het onderwijs op de (school)loopbaan van leerlingen. Deze problemen vragen om een geïntegreerde aanpak, waarbij investeren in toekomstige generaties het devies zou moeten zijn. We doen daarom de dringende oproep om blijvend te investeren in het onderwijs en geven u graag enkele suggesties mee die u kunt inbrengen tijdens het debat.

1. Een ambitieuze, structurele en integrale aanpak van de personeelstekorten in het onderwijs

Het lerarentekort is al jaren een groot en groeiend probleem in het onderwijs, met name in de grote steden (G4 en Almere). Het tekort in deze steden is 18% en daarmee fors groter dan in de rest van het land (8%).¹ Daarnaast is er ook een tekort op schoolleiders, onderwijsondersteuners en pedagogische medewerkers. De voorspelling is dat dit tekort de komende jaren nog verder gaat stijgen. Dit heeft enorme impact op de kwaliteit en toegankelijkheid van het onderwijs en raakt kwetsbare kinderen het hardst aangezien de grootste tekorten in kwetsbare wijken voorkomen.

Het kabinet heeft verschillende maatregelen aangekondigd om de personeelstekorten terug te dringen, zoals de blijvende inzet op zij-instroom, het stimuleren van meer (voltijds) werken en de verlichting van werkdruk door verlaging van de regeldruk en administratieve lasten, het versterken van de samenwerking tussen scholen en schoolbesturen in onderwijsregio's, maar maakt hier geen extra middelen voor vrij. Sterker nog, we zien dat er onder andere wordt bezuinigd op de functiemix Randstad. Dit is extra geld dat middelbare scholen in de Randstad kregen om het voor leerkrachten mogelijk te maken in salaris door te groeien.² Deze functiemix is een middel om het aantrekkelijker te maken om in de Randstad les te geven, de regio met de grootste achterstanden én het grootste lerarentekort.

Er ontbreekt daarnaast nog altijd een ambitieuze, integrale aanpak voor de lange termijn, die de transitie maakt van tijdelijke noodplannen naar een strategische, langjarige aanpak gericht op het omgaan met stijgende en langdurige personeelstekorten in het onderwijs. Ons voorstel hiervoor is een brede focus (vve, po, vo, (v)so en mbo) en aanvullende maatregelen, zoals het aantrekkelijk maken van de pabo en lerarenopleidingen, betere begeleiding van startende leraren, meer ruimte voor maatwerk en verbetering van zij-instroomtrajecten, en extra inzet op plekken waar de tekorten het grootst zijn, inclusief structurele aanvullende middelen voor scholen met doelgroep leerlingen. Daarnaast moet snel duidelijkheid komen over de mogelijkheden voor de G4 en Almere om de convenantenaanpak na 2025 volledig voort te zetten.

2. Investeren in het tegengaan van onderwijsachterstanden

Als gevolg van de aangekondigde 10% korting op de specifieke uitkeringen (SPUKs) vanaf 2026 dreigt een forse korting op de onderwijsachterstandsmiddelen van gemeenten. Hierdoor komt het opgebouwde

¹ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). *Trendrapportage Arbeidsmarkt. Leraren po, vo en mbo 2023*, p. 76.

² [AOb waarschuwt voor 'onopgemerkte bezuiniging': in Randstad vanaf 2026 minder geld voor leraren - NRC](#)

aanbod onder druk te staan, waardoor we minder kinderen zullen bereiken om achterstanden zo vroeg mogelijk weg te werken en te voorkomen. Deze en andere bezuinigingen, zoals op het programma School en Omgeving voor extra ontwikkelingsuren na school, staan haaks op de ambities van het kabinet om de basisvaardigheden op het gebied van lezen, schrijven en rekenen van kinderen te versterken. Uit onderzoek³ is gebleken dat achterstanden van jonge kinderen vaak doorwerken op latere leeftijd. Dit maakt het moeilijker om achterstanden later in te lopen en leidt op den duur tot hogere maatschappelijke kosten. Het onderwijsachterstandenbeleid zou dus juist versterkt moeten worden. Het kabinet zou alle kansen moeten benutten om achterstanden zo vroeg mogelijk tegen te gaan. Hierin speelt het (voorschools) onderwijs een cruciale rol door leerlingen met (het risico op) achterstanden extra leer- en ontwikkeltijd te bieden. Elk kind verdient immers een kansrijke start. Daarom vragen we u om de bezuiniging op de onderwijsachterstandsmiddelen terug te draaien en juist te investeren in het tegengaan van onderwijsachterstanden en dit een volwaardige plek te geven in het Herstelplan Kwaliteit Onderwijs.

3. Een integrale benadering van de ontwikkeling van kinderen

Op landelijk niveau wordt de ontwikkeling van kinderen sectoraal benaderd, ook als het gaat om eenzelfde kind. Dit leidt tot verkokerd beleid, blinde vlekken en onnodige drempels die worden opgeworpen, bijvoorbeeld als het gaat om wet- en regelgeving en bekostiging. Het is belangrijk dat er een integrale benadering komt van de ontwikkeling van kinderen op het gebied van onderwijs, jeugdzorg en kinderopvang. We pleiten daarom voor een betere aansluiting tussen de Hervormingsagenda Jeugd, de verbeteragenda passend onderwijs, de route naar inclusief onderwijs en de stelselherziening kinderopvang. Een samenhangende aanpak vanuit de ministeries OCW, SZW en VWS is noodzakelijk. We adviseren de verantwoordelijke bewindspersonen een gezamenlijke aanpak te formuleren. Onderdeel hiervan zou moeten zijn: toegankelijke voorschoolse educatie als basisvoorziening met doorgaande ontwikkellijnen richting het onderwijs, het wegnemen van belemmerende leeftijdsgrenzen tussen de jeugdwet en de volwassenenzorg, en uitwerking geven aan een integraal inspectiekader, aansluitende wet- en regelgeving (ontschotting) en de bundeling van financieringsstromen voor een goede ontwikkeling van de jeugd.

4. Een langetermijninvesteringsplan voor broodnodige vernieuwing van onderwijshuisvesting

Ieder kind verdient de kans om zijn/haar talenten te ontwikkelen in een veilige en gezonde leefomgeving. Het schoolgebouw is een essentiële randvoorwaarde voor inclusiviteit en kwaliteit van de hele onderwijsomgeving én voor goed werkgeverschap naar de leraar. Toch blijft onderwijshuisvesting nu al jaren achter elkaar van tafel vallen als de begroting wordt opgemaakt. Jaar na jaar stellen we met elkaar vast dat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn om te voorzien in zelfs de minimaalste eisen aan de kwaliteit, functionaliteit en klimaatbestendigheid van de schoolgebouwen voor het funderend onderwijs. Daarom pleiten we voor het doorvoeren van de broodnodige vernieuwing van onze onderwijshuisvesting in lijn met het IBO-rapport 'Een vak apart: Een toekomstbestendig onderwijshuisvestingsstelsel'. Dit vergt een langetermijninvesteringsplan, waarbij verspreid over 30 jaar structureel € 21 miljard wordt geïnvesteerd in de aanpak van de verouderde schoolvoorraad en verduurzamen van schoolgebouwen. Ieder jaar dat de vernieuwingsopdracht genegeerd wordt, loopt de rekening verder op.

We gaan graag met u in gesprek om bovengenoemde punten nader toe te lichten en kijken uit naar uw inbreng.

Met vriendelijke groet,

G4 wethouders Onderwijs,

Said Kasmi, wethouder Rotterdam
Marjolein Moorman, wethouder Amsterdam
Hilbert Bredemeijer, wethouder Den Haag
Eelco Eerenberg, wethouder Utrecht

³ Sociaal Economische Raad (2021), *Gelijke kansen in het onderwijs*.